

Rok 1961

Opis obce

Obec Lietava leží juhozápadne od okresného mesta Žilina, vzdialená 12 km. Stred obce je vystavaný po obvode lúčnej kotliny, ktorou preteká potok Lietavka, prameniaci vo východných svahoch súľovských vrchov. Uprostred týchto lúč vyviera silný prameň, ktorému tu vravia „Morské oko“. Voda jazierka má stabilnú teplotu asi 10°C a ani cez zimu voda nezamrzá. Celá obec je rozostavená v dosť veľkej dĺžke, takmer 4 km. Od Morského oka naskytá sa pekný pohľad k Lietavskému hradu. V úpäti skálnych stien sú typické vtesané pivnice, akých je v skalisku na ktorom stojí stará škola viacero.

Lietava bola od najstarších čias vlastníctvom lietavskeho pánstva. Oproti minulosti, kedy vládlo ešte šľachetné pánstvo na hrade, sa Lietava veľmi zmenila. Dnes je to už vlastne budujúca sa družstevná obec, ktorej občania sa snažia svojou statočnou prácou zvýšiť svoju životnú a kultúrnu úroveň.

Spojenie a doprava

Najpohodlnejší prístup do Lietavy a jej romantickej doliny je zo Žiliny hlavnou cestou cez Lietavskú Lúčku, prípadne železnicou zo stanice Liet. Lúčka. Zo Žiliny, ako aj zo stanice Liet. Lúčka, dopravu osôb prevádza autobus ČSAD. Z Liet. Lúčky možno cestu do Lietavy vykonať krásnou a pohodlnou prechádzkou i pešo a to jednak hore dolinou po hlavnej ceste alebo chodníkom „vrškami.“ V minulých rokoch kedy nebola zavedená preprava autobusom, museli robotníci študenti a cestujúci túto cestu vykonávať pešo.

Susedné obce

Lietava susedí s obcami: Liet. Lúčka, ktorá je čo do počtu obyvateľstva väčšia ako obec Lietava.

Ďalšie susediace obce sú: Liet. Svinna, Babkov, Podhorie a Brezany. Tieto obce sú menšie ako Lietava. Okrem toho Lietava susedila i s ďalšou samostatnou obcou a to Liet. Závadkou, ktorá však 15. marca 1960 bola zlúčená s obcou Lietava.

K zlúčeniu týchto dvoch obcí, ktoré nesú spoločný názov Lietava došlo na základe vzájomnej dohody občanov oboch obcí v rámci novej územnej reorganizácií. Súčasne došlo i k zlúčeniu oboch JRD ktoré nesú spoločný názov „JRD Oslobodenie.“

Účastníci celoobecnej zlučovacej schôdze obce Lietava a Liet. Závadka vo svojom hlasovacom vyjadrení a hlavne v diskusných príspevkoch sa zhodli v tom, že práve zlúčením obcí a JRD sa prispeje k zvýšeniu poľnohospodárskej výroby, kde bude možné oveľa lepšie využiť poľnohospodársku stroje budovy a hlavne uplatniť mechanizáciu na pôde.

V diskusii bolo ďalej hovorená o otázke výstavby kultúrneho domu pre zlúčenú obec, ktorý by slúžil spoločným záujmom občanov zlúčených obcí.

Návrh na uznesenie celoobecnej schôdze zlučovacej obce Lietavy a Liet. Závadky, konanej 15.III. 1960.

1. Účastníci celoobecnej zlučovacej schôdze obce Lietava a Liet. Závadky, súhlasíme so zlúčením JRD v Lietave a v Liet. Závadke dňom 15. III. 1960. Zlúčené JRD ponesú meno: „JRD Oslobodenie“
 - a) Novoutvorené JRD preberie všetky záväzky a pohľadávky voči štátnej banky československej v Žiline za predchádzajúce JRD s platnosťou doterajších podmienok jednotlivých záväzkov.
Zároveň novoutvorené JRD žiada zlúčenie úverových a vkladových účtov podľa jednotlivých druhov doterajších JRD Lietava a Liet. Závadka.
 - b) Zároveň sa zlučujú správy oboch JRD, ktoré vypracujú nový pracovný poriadok pre novoutvorené JRD Oslobodenia a pre hospodársky dvor v osade Liet. Závadka vyberú vedúceho výroby, ktorý bude organizovať a zabezpečovať uznesenie správy JRD.
 - c) Ukladá sa novozvolenej správe, aby do 31. III. 1960 previedla zlúčenie celoročných výrobných finančných plánov.
2. Dnešným dňom sa zlučujú dve politické obce Lietava a Liet. Závadka. Meno politickej obce zostáva Lietava a Liet. Závadka bude osadou Lietavy a bude sa menovať osada Liet. Závadka.
 - a) Miestne národné výbory oboch obcí sa zlučujú do volieb ako aj rady MNV, ktoré budú spoločne zasedať podľa potreby pre riešenie problémov v tej obci, ktorej sa budú problémy týkať.
 - b) Rozpočty obcí Lietava a Liet. Závadka sa zlučujú dňom 1. 4. 1960.
 - c) Obecné práce v Lietave si budú prevádzkať občania Lietavy a v osade Liet. Závadka občania Liet. Závadky. Spoločné práce týkajúce sa akcie „Z“ budú sa prevádzkať spoločnými silami.

Uznesenie č.4/1960

My účastníci celoobecnej zlučovacej schôdze obce Lietavy a Liet. Závadky jednohlasne súhlasíme so zlúčením JRD Lietavy a Liet. Závadky a politickej obce Lietavy a Liet. Závadky.

Hrad Lietava

Juhovýchodne od Lietavy na východnom okraji zvratného zlepencového hrebeňa strmia malebné zrúcaniny jedného z najväčších hradov na Slovensku – Lietavy.

Táto mohutná stredoveká pevnosť hrala v dejinách severozápadného Slovenska mimoriadne dôležitú úlohu. V hradnom systéme bola Lietava strategický i hospodársky významnou jednotkou. Celé rozsiahle územie Rajeckej doliny s príľahlými svahmi Malej Fatry a Súľovských vrchov, bolo podriadené vedeniu „Lietavského pánstva.“ Časom dovedna 35 okolitých obcí prináležalo k lietavskému zámku. Hranica lietavského pánstva prebiehala južne od obcí Rajecká Lesná a Trstená. Napokon i Žilina podliehala až do roku 1384 pod právomoc lietavského kastelána, čo jasne vyplýva z obsahu výsadnej listiny vydanéj Žiline kráľovnou Máriou. Pomenovanie hradu sa etymologický odvodzuje od mena litovskej bohyne Litvy (Lady), ktorej kult sem údajne doniesli pohanskí Litvania v dobe, keď toto územie patrilo pod vládu poľského kráľa Boleslava Chrabrého.

Prvý listinný záznam o hrade je z roku 1318. Pravda, zámok už dávno predtým stál. Tieto prvé stránky dejín Lietavy chýbajú a sotva ich dakedy budeme čítať. Prvým známym majiteľom hradu bol Matúš Čák Trenčiansky. Vtedy sa spomína, ako kastelán zámku, akýsi Ondrej de Lithwa. Od polovice 14. storočia vládla tu rodina Bebekovcov po celých 100 rokov. Svadbou Uršuly Bebekovej s jednookým Imrom Zápoľským prešiel zámok do vlastníctva slávneho rodu Zápoľských (r. 1419). Roku 1512 získava Lietavu Mikuláš Kostka zo Sedlíc od Jána Zápoľu – darom za verné služby v bojoch proti kráľovi Ferdinandovi Habsburskému. Kráľ poslal r. 1513 proti Kostkovi na Lietavu svojho skúseneho generála Mikuláša Thuryho. Ten zámok obkľúčil, ale nedobyl. O rok neskôršie Kostka sám opúšťa Zápoľského a pridáva sa k Ferdinandovi. Po smrti Kostkovej (1556) svadbou jeho mladšej dcéry Barbory s Františkom Thurzom, prešiel hrad do rúk rodiny Thurzovcov. Františka vystriedal jeho syn Juraj a po ňom, syn Jurajov, Imrich. Keď Imrich zomrel v mladom veku bez potomkov, prevzala správu hradu

a jeho pánstva, vdova po Jurajovi, Alžbeta Czoborová. Lietavské pánstvo udržala v celosti až do svojej smrti (r.1626). Jej smrť znamená súčasne i koniec slávy Lietavy, keďže už roku 1627 došlo k rozdeleniu pánstva medzi dedičov. Jeden podiel dostali dcéry po Jurajovi Thurzovi, druhý pripadol Prényiovcom, tretí Lengyelovcom, kým štvrtý prevzali Révayovci. Toto rozdelenie pánstva i samotného zámku malo za následok, že údržba zámku sa už riadne nevykonávala a to najmä pre politickú nesvornosť a náboženskú nejednotnosť spolumahajiteľov. Stav zámku sa čoskoro zhoršoval až napokon roku 1770 bolo ho potrebné z bezpečnostných dôvodov evakuovať. Po tomto akte obyvateľstvo okolitých dedín sa postaralo o rýchle spustošenie tohto hrdého panského zámku. Od tých čias prírodné živly pokračujú v zhubnom diele skazy až po dnes. Jedinou komunikačnou tepnou po ktorej sa za dávnych čias do hradu chodievalo bola hradná cesta, prichádzajúca od západu po bralnatom hrebenu. Táto cesta, ešte i dnes zreteľne patrná nás privedie k najzápadnejším zámocným stavbám. Ďalší možný prístup k „Lietavskému hradu“ pre výletníkov a turistov je možný po peknom i keď dost namáhavom pešom chodníku z Majera.

Z hradu sa nám naskytá veľmi pekný pohľad na okolité obce a doliny, ako aj veľmi pekný výhľad na okresné mesto Žilinu.

Pomenovanie vrškov a dolín

Celá obec je obklopená značnými kopcami a dolinami z jednej i druhej strany. Zo strany severovýchodnej až severozápadnej je to hlavne „**lietavské skálie**“. Hneď za lietavským skálím a medzi majerským skálím je malá dolinka „**Farská**“ a v jej ľavej stráni je malá jaskynka, dnes už veľa zničená dolovaním kamienia a piesku. Táto jaskynka bola pravdepodobne obývaná človekom už v dobe halštatskej.

Za majerským skálím sa tiahne „**Holý vršok**“ a „**Kriváče**“ s predĺženým kopcom „**Baňa**“. Pokračovaním lietavského skálie nad starou školou a kostolom je to „**Háj, Kalinovo, Diel a Dúbravy**.“

Zo strany východnej až juhozápadnej je kopec **Drienovica**, **Lietavsky hrad**, **Smriečie** popod ktoré sa tiahne dolina **Grečnárska**. Na západnej časti osady Liet. Závadka sú to: **Súľovské vrchy**.

Pošta a telegraf

Obec Lietava a osada Liet. Závadka je telefonicky spojená s poštovým úradom v Liet. Lúčke, ako i s celým okolím Žiliny. Telegrafické zprávy je možné odposielať priamo z úradovne MNV. Pošta je denne doručovaná z Liet. Lúčky.

Školstvo v obci

V tunajšej obci je Základná deväťročná škola s počtom žiakov 357. Do tunajšej školy, do ročníkov 5, 6, 7, 8, 9, dochádzajú i žiaci z Podhoria a osady Liet. Závadky. Riaditeľom školy je Vladimír Stráňai. Učiteľský sbor je 14 – členný. Na škole pracuje „Pionierska organizácia“ s počtom pionierov 208 a iskier 97.

V osade Liet. Závadka je jednotriedna škola s vyučovacím ročníkom 1 – 4. Riaditeľom je Alžbeta Ďurinová.

V tomto roku bola otvorená v budove bývalej starej školy „Materská škola“ do ktorej pracujúce matky a družstevníčky dávajú svoje deti, kde je zabezpečená celodenná starostlivosť o zdravie a riadnu výchovu detí od 3 – 6 rokov. Materská škola je nateraz schopná prevádzky pre 30 detí, avšak v ďalších rokoch sa počíta s jej rozšírením.

Budovateľské úsilie

Od oslobodenia po druhej svetovej vojne až doteraz sa v tunajšej obci veľa vybudovalo a zmenilo. Vybudované boli pekné rodinné domky, ktoré sa stavajú hlavne na hornom konci obce smerom k obci Podhorie a v Majeri. Ďalej bola vybudovaná nová hasičská zbrojnica, pekná moderná 9 – triedna Základná deväťročná škola, budova Jednoty v ktorej je umiestnený obchod s potravinami, pohostinstvo na poschodí je MNV, sobášna miestnosť, kancelária JRD a sála Osvetovej besedy pre kultúrnu a zábavné podujatia.

Vybudovaná je i nová cesta a rozhlas. JRD má vybudované hospodárske budovy, hlavne maštale a výstavba ďalších hospodárskych budov je plánovaná.

Športovci a priaznivci športu si vybudovali futbalové ihrisko „Na pažitiach.“ Toto ihrisko je nevyhovujúce hlavne pre ťažký prístup a preto sa buduje na hornom konci obce pri škole nové ihrisko. Hneď neďaleko tohto má škola urobené ihrisko pre hádzanú a volejbal. Zásľuhu na tomto budovateľskom úsilí majú miestni občania a hlavne funkcionári MNV, JRD, DO – KSS, VŽ, ČSM, SOKOL a ČSČK.

Činnosť OB, organizácii a kultúrny život na dedine

Doterajšia činnosť pracovníkov Osvetovej besedy je veľmi aktívna. V priebehu tohto roku sa sústavne premietali v miestnosti OB celovečerné filmy. Boli zorganizované kultúrne, spoločenské a zábavné podujatia. Ochotnícky divadelný

krúžok nacvičil divadelnú hru Petra Karvaša: Polnočná omša, s ktorou sa predstavil 17. XII. 1961 tunajšiemu obecnstvu.

Mimo toho v rámci organizácie ČSČK boli pre miestnych občanov poriadane zdravotnícke prednášky, ktoré sa týkali hygieny a zdravia človeka v rámci prevencie. Tak ako v každom roku i v tomto roku sa konali oslavy MDŽ, 1. máj, 9. máj, Februárové udalosti, 25. III. 1961 bola Akadémia z príležitosti 40. výročia založenia KŠČ, 30. IV. 1961 oslava: Oslobodenie Lietavy, 6. XI. 1961 slávnosť VOSR, z ktorej bola odposlaná štafeta priateľstva a mieru s SSSR. Tunajší družstevníci zorganizovali pre svojich členov výlet autobusom do Bojníc a na okolité JRD. ČSČK uskutočnil 2 – dňový výlet pre svojich členov a občanov na Krásnu Hôrku. V priebehu roka boli organizované jednotlivé kurzy: kurz prvej pomoci, kurz preventívnej ochrany požiarnikov, kurz spoločenského správania a Družstevná škola práce.

Veľmi úspešne si v tomto roku počínalo futbalové mužstvo, ktoré sa umiestnilo v rámci súťaže II. triedy v I. polovici tabuľky. Pred tunajším obecnstvom boli veľmi hodnotné a náročné zápasy. Toto mužstvo sa vyznačovalo zo všetkých mužstiev II. triedy v tomto roku ako mužstvo remíz, ktorých má na svojom konte najväčší počet. Na členskej schôdzi TJ – SOKOL dňa 18. XI. 1961 bol daný návrh a prijaté uznesenie členstva na premenovanie futbalového oddielu TJ SOKOL na „Družstevník.“

Voľby sudcov 3. XII. 1961

V rámci budovania socialistickej spoločnosti a jej hlavných zásad bola i jednou z hlavných udalostí tohto roku voľby sudcov do miestnych a okresných súdov. V priebehu príprav a predvolebného obdobia bola rozvinutá predstavovacia a organizačná kampaň pre riadny priebeh volieb. Miestni občania boli oboznámení so zásadami prevádzania volieb ako aj význame volieb sudcov do miestnych a okresných súdov. V predvolebnej kampani boli predstavovaní občanom navrhovaní jednotliví kandidáti. Priebeh volieb bol slávnostný. Započali sa hneď v ranných hodinách. Vo volebnom obvode Lietava a osada Lietavská Závadka boli zvolení títo sudcovia: Serafín Mišár, Katarína Tomačšíková, Jozef Šupej, Anton Brezáni a Rudolf Surovčík. Za tento volebný obvod ako aj obec Podhorie bol zvolený do okresného súdu ako sudca dr. V. Thóth.

Hospodársky život v obci

V priebehu tohoto celého roka boli dosť priaznivé podmienky pre prevádzanie poľnohospodárskych prác. Oproti minulým rokom boli dosiahnuté vyššie výnosy najmä u zemiakov. Súčasne boli vytvorené podmienky pre lepšie zabezpečenie kŕmovinovej základne. Pracovné príležitosti miestnych občanov sú jednak v priemysle a v poľnohospodárstve na tunajšom JRD.

Veľká časť občanov, mužov a žien dochádza denne do zamestnania do Liet. Lúčky a Žiliny.

Tak ako po iné roky i v tomto roku po celoročnej práci občania a mládež uzatvárali rok v družnom a zábavnom posedení na „Silvestrovskom večierku.“